

7. Sınıf PARAGRAF ÇÖZME TAKTİKLERİ

Tamamı için
bu esere
ulaşabilirsiniz.



Mesut
BAYAR

Duygu
AKKAYA SALMAN

 bizturkceogretmeniyiz

 duyguluturkce





PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

PARAGRAF SORULARINI ÇÖZERKEN NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- ▶ Paragraf yapı ve anlamca birbirine bağlı cümlelerden oluşur ve bir düşünceyi, olayı, duyguyu... ifade eder. Paragraf, bir düzyazıda satır başlarıyla ayrılır. Her paragrafın bir konusu vardır. Bu yüzden bir yazıda konunun farklı yönleri için farklı paragraflar kullanılır.
- ▶ Sınav sorularında “paragraf” yerine “parça” sözcüğü kullanılır. Çünkü paragraflar konu ve ana düşünce yönünden birbirinden ayrıdır. Başka bir deyişle sınavlarda karşılaşılan paragraflar birbirinin devamı niteliğinde değildir.
- ▶ Paragraf soruları Türkçe testlerinin vazgeçilmezidir ve sayısal olarak önemli bir oranı vardır. LGS Türkçe sorularının %40 - 45'inin (8 - 9 soru) paragraf bilgisiyle ilgili olduğu düşünülürse bu tür soruları çözebilecek bilgi ve birikime sahip olmanın önemi ortaya çıkmaktadır.
- ▶ Paragrafı oluşturan unsurlar sözcükler, sözcük grupları ve cümlelerdir. Bu yüzden sözcük, sözcük grupları ve cümle düzeyinde anlam konularının tam olarak bilinmesi önem taşımaktadır. Yani anlam soruları bir bütün olarak önemsenmelidir.
- ▶ Okuma alışkanlığını küçük yaşlarda edinmiş öğrencilerin, bu alışkanlığı olmayanlara göre paragraf sorularında çok önde olacağı kesindir. Burada şunu da belirtmek gerekir ki deneme, eleştiri, söyleşi vb. düşünce yazıları okuyanlar, paragraf soruları çözmede başarı göstereceklerdir.
- ▶ Soru kitapçığını eline alan bir öğrenci, Türkçe testinde uzun bir paragraf gördüğünde teste karşı olumsuz bir yaklaşım sergileyebilir. Ancak unutulmamalıdır ki uzun paragraflarla ilgili soruları çözmek genellikle daha kolaydır.
- ▶ Paragraf soruları genellikle bilgi gerektirmeyen (dil ve anlatım özellikleri vb. hariç), anlama ve yorumlama becerisine dayanan sorulardır.
- ▶ Paragraf, soruyu çözmek için değil de anlamak için okunursa cevaba daha kolay ulaşılabilecektir.
- ▶ Paragraf sorularında kullanılan kavramların ve paragrafla doğru ya da dolaylı ilgisi olan konuların bilindiğinden emin olunmalıdır.
- ▶ Paragraf sorularını hızlı ve anlayarak okumak önemlidir ancak anlayarak okumak hızlı okumaktan çok daha önemlidir. Çünkü anlaşılmamış paragrafla ilgili bir soruyu çözmek olanaksızdır.
- ▶ Soru kökünde altı çizili ifadelere dikkat edilmelidir: asıl, en uygun, hangisinden önce, baştan ikinci, ulaşılamaz, değinilmemiştir, çıkarılamaz, değildir, başvurulmamıştır vb...
- ▶ Önce soru kökünün okunması önemlidir. Çünkü ancak bu sayede paragraf belli bir amaca göre okunabilir. Soru kökünden sonra paragraf ve daha sonra seçenekler okunur. Ancak paragrafta değinilenlerle ilgili bir soruda, soru kökünden sonra seçeneklere göz atmak yararlı olacaktır.
- ▶ Paragrafı, cümlelerin tamamının altını çizerek okumak doğru değildir. Ancak soruda istenilenlere yönelik anahtar sözcüklerin ya da cümlelerin altı okuma sırasında ya da paragraf okunduktan sonra çizilebilir.
- ▶ LGS'de her soru için ayrılan süre 1,5 dakikadır. Sınav sırasında süreyi verimli kullanabilmeyi öğrenmek için sınav öncesinde de soruları süre tutarak çözmek tercih edilmelidir.
- ▶ Düzenli antrenman yapan sporcunun, antrenmanları önemsemeyen sporcudan başarılı olacağı bir gerçektir. Bu yüzden her gün nitelikli paragraf soruları çözenler de çözmeyenlerden başarılı olacaktır.
- ▶ Çıkış sorular ile MEB tarafından yayımlanan testler mutlaka çözülmelidir. Karşılaşılabilecek soru tiplerine alışık olmak önemlidir.
- ▶ Kendine güvenmek olumlu bir özelliktir ancak aşırı öz güven iyi değildir. Öğrenciye hata yaptırabilir. Bu yüzden doğru seçeneğe ilk bakışta ulaşıldığı düşünülse de seçeneklerin tamamı dikkatle okunmalıdır.
- ▶ İki seçenek arasında kalınan sorularda zaman kaybetmemek için soruya bir işaret konmalı ve test bitiminde bu soruya dönülmelidir.
- ▶ Sorunun cevabıyla ilgili en ufak bir düşünceye sahip olunamamışsa o sorunun boş bırakılması gerekir. Başarı şansa bırakılmaz.
- ▶ Zor soru yoktur, anlaşılmamış metin vardır.



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

KONU - BAŞLIK - ANAHTAR KELİME SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Bir paragrafta üzerinde durulan, hakkında söz söylenen düşünceye, anlatılan olay veya duruma “**konu**” denir. Akla gelen her şey, bir yazının konusu olabilir: bilim, sanat, teknoloji, kültür, duygular, düşünceler, toplum hayatı, günlük yaşam... Konuya ulaşmak için paragraf okunduktan sonra, “**Bu paragrafta anlatılan ne?**”, “**Yazar neyi anlatıyor?**” vb. sorular sorulmalıdır.
- ▶ Bir metne verilen isme “**başlık**” denir. Başlık bir yazıda ne anlatıldığını çağrıştıracak ya da yazının yazılma gerekçesini sezdirecek özellik gösterir. Bu nedenle başlık, konuyu tanıtacak nitelikte bir sözcük veya sözcük grubuyla özetleyen sözdür. Başlık olarak seçilen sözcük veya sözcük grubu paragrafın tamamını kapsamalı, konuyla uyumlu ve ilgi çekici olmalıdır. Başlığa bakıldığında paragrafta ne anlatıldığının az çok tahmin edilebilmesi gerekir. Başlıkla ilgili sorular “**Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?**” ya da “**Bu metnin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?**” şeklinde gelmektedir.
- ▶ Paragraftaki konuyu çağrıştıran ya da yansıtan sözcüklere ve sözcük gruplarına “**anahtar sözcük**” adı verilir. Bu sözcükler, konunun var olma sebebidir. Nasıl ki konu bir paragrafın temelise anahtar sözcükler de konunun temelidir. Çünkü yazar duygularını, düşüncelerini ya da bir olayı bu kavramlar etrafında geliştirir.

Neler Yapmalıyım?



- ✦ Konuyu belirlerken hangi düşünce ya da olay üzerinde durulduğuna dikkat etmeliyim.
- ✦ Başlığı bulurken paragrafın konusunu belirlemeliyim.
- ✦ Paragrafın anahtar sözcüğünü ya da sözcüklerini belirlemeden önce paragrafın konusunu bulmalıyım.

Neler Yapmamalıyım?

- ✦ Konuyu belirlerken yorum yapmamalıyım.
- ✦ Metnin tamamını okumadan paragrafın başlığını bulmaya çalışmamalıyım.
- ✦ Paragrafta en sık kullanılan sözcükleri anahtar sözcük olarak kabul etmemeliyim.



ÖRNEK SORU

Komşuluğun önemini ve kıymetini hangimiz bilmeyiz ki? Bize çoğu defa bir duvar mesafesinde olan, kavgalarımıza, mutluluklarımıza, gürlütülerimize tanık olan ve en zor zamanlarımızda bize Hızır gibi yetişen komşularımızın kıymetini hangimiz bilmeyiz? Türk toplumunda komşuluk kadar değer verilen çok az değer vardır. Öyle ki hem âdet ve geleneklerimizce hem de dinî inancımız gereğince komşularımızı çoğu defa akrabalarımızın önünde tutarız. Onlara yaptığımız yardımları, belki akrabalarımıza bile yapmayız. Çünkü biliriz ki onlar bize en yakın insanlardır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eski komşulukların kalmadığı
- B) Komşu seçmenin önemi
- C) Komşuluğun olumlu ve olumsuz yönleri
- D) Komşuluğun önemi

ÇÖZÜM

Metinde komşularımızın hayatımızın bir parçası olduğu, iyi günde de kötü günde de her zaman yanımızda olduğu anlatılmıştır. Bu metinde üzerinde durulan konu “komşuluğun önemi”dir.

Cevap: D



ANA DÜŞÜNCE - YARDIMCI DÜŞÜNCE - ŞİRDE ANA DUYGU SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Her yazının olduğu gibi, o yazıyı oluşturan paragrafların da ana düşüncesi vardır. Bu düşünce, yazarın paragrafta okuyucuya vermek istediği temel düşüncedir. Ana düşünce, bir parçanın yazılış amacıdır ve yargı niteliği taşır. Söz gelişi “başarının sırrı” sözü yargı bildirmedinden bir parçanın ana düşüncesi olamaz. Ancak “Başarının sırrı, uğraşılın konuya hâkim olmaktır.” cümlesi ana düşünce olabilir. Bir parçada birden çok düşünce bulunabilir ancak asıl anlatılmak istenen, bunlardan en genel olanıdır. En kapsamlı yargının dışında kalanlar, bu yargıyı destekleyen yardımcı düşüncelerdir. Paragrafa sorulan “Yazarın vermek istediği mesaj nedir, yazar neyi anlatmak istiyor, yazar hangi düşünceyi savunuyor?” sorularının cevabı ana düşünceyi verir.
- ▶ Şiir duygusal bir türdür. Bu nedenle dizeler, bir duyguyu işaret eder. Şiirde üzerinde durulan konuya yüklenen duyguya “ana duygu” denir. Söz gelişi sevdiklerinden ayrı düştüğünü dile getiren bir şair “özlem” duygusunu hissettirmeye çalışır.
- ▶ Ana düşüncenin dışında paragraftan çıkarılacak diğer düşüncelere “yardımcı düşünce” denir. Bunlar, ana düşünceyi tamamlayan, destekleyen yargılardır. Yani yardımcı düşünceler, ana düşünceyle çelişmez. Paragrafın tek ana düşüncesi vardır ancak yardımcı düşünceler birden çoktur. “...ulaşamaz? / ...varılmaz? ... çıkarılmaz?” ifadeleriyle biten sorular yardımcı düşünceyle ilgilidir.

Neler Yapmalıyım?

- ★ Ana düşünce sorularında paragrafı okuyup tek cümlede özetlemeye çalışmalıyım.
- ★ Ana duygunun sorulduğu sorulardaki şiirlerde birden çok duyguyla ilgili ayrıntı olabileceğini bilmeliyim.
- ★ Yardımcı düşüncelerle ilgili soruların neredeyse tamamında paragraftan çıkarılamayacak yargı sorulduğu için bu tip soruların çözümünde dikkatli olmalıyım.



Neler Yapmamalıyım?

- ★ Ana düşünceye ulaşmada ipucu görevi yapan açıklayıcı ve özetleyici ifadeleri gözden kaçırmamalıyım.
- ★ Şiirin bütününe hâkim olan duygunun ana duygu olduğunu unutmamalıyım.
- ★ Yardımcı düşünce sorularında verilen metnin dışına çıkmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Bir bilgeye öğrencileri bir gün sormuşlar: “İnsanlar neden kötü alışkanlıkları daha kolay ve iyi alışkanlıkları daha zor edinirler? Neden iyi alışkanlıklarını uzun süre muhafaza edemezler?”

Yaşlı bilge: “Peki, ben size şöyle bir soru sorayım: Eğer iyi tohumu güneşte bırakırsak ve kötü, çürümüş tohumu toprağa gömersek ne olur sizce?” demiş.

“İyi tohum güneşte kuruyacak, kötü tohum ise hastalıklı filizler verecek ve sağlıklı bir meyve oluşmayacak.” diye cevaplamış öğrenciler. Bunun üzerine bilge şöyle demiş: “İnsanlar da bu şekilde davranır. İyilikleri ruhlarında saklayıp filizlerini büyütmeğe açığa çıkarıp kaybediyorlar. Diğer yandan da kötü taraflarını başkalarından saklamak için içlerinde gizliyorlar. Onlar orada büyüyüp insanı kalbinden yok ediyor. Bu nedenle siz toprağa iyi olan tohumu ekin, içinizde iyilikleri büyütün.”

Bu metnin ana fikri aşağıdakilerden hangisidir?

- Her insanın iyi ve kötü alışkanlıkları vardır.
- Doğru olan insanın kötü taraflarını değil, iyi taraflarını ortaya çıkarmasıdır.
- İyilik yapan sonunda iyilik bulacaktır.
- İnsanlar içlerindeki kötülükleri saklayamazlar.

ÇÖZÜM

Metinde bilge, öğrencilerine öğüt verirken onlardan iyi taraflarını ortaya çıkarıp kötü taraflarını yok etmelerini istiyor. Bu nedenle metnin ana fikri “Doğru olan insanın kötü taraflarını değil, iyi taraflarını ortaya çıkarmasıdır.” olacaktır.

Cevap: B



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

HİKÂYENİN UNSURLARI - HİKÂYEDE ANLATICI - 5N 1K SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Hikâye veya öykü, gerçek ya da gerçeğe yakın bir olayı aktaran kısa, düzyazı şeklindeki metinlerdir. Hikâyede ve hikâye gibi tüm olay yazılarında dört unsur vardır:
 - * **Olay, durum:** Yaşanan olay veya gerçekleşen durumdur.
 - * **Kişi, varlık:** Olayın, durumun içinde olan veya kurguda yeri olan kişiler veya varlıklardır.
 - * **Zaman:** Olayın yaşandığı, durumun gerçekleştiği andır.
 - * **Yer (Mekân):** Olayın yaşandığı, durumun gerçekleştiği alanlardır.
- ▶ Hikâye, roman gibi olay yazılarındaki olayları, kişileri, yer ve zaman unsurlarını okuyucuya anlatan kişiye “**anlatıcı**” denir. Metinlerdeki anlatım iki ayrı kişi ağzından yapılır:
 - * **Birinci Kişi Anlatımı:** Bu tür anlatımda anlatıcı, olayın içinde olan, olayı yaşayan kişidir.
 - * **Üçüncü Kişi Anlatımı:** Bu anlatımda anlatıcı, olayı dışarıdan gözlemleyen, olayın içinde olmayan kişidir.
- ▶ 5N 1K yöntemi ile bir olay veya bir kavramla ilgili anahtar bilgilere ulaşılır. Bu bilgilere ulaşmak için “**kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin?**” soruları kullanılır.

Neler Yapmalıyım?



- ✦ Öykü, roman, masal, fabl gibi türlerin olay yazısı olduğunu bilmeliyim.
- ✦ Anlatımda gözlemci, kahraman, hâkim (ilahi) bakış açılarının olduğunu bilmeliyim.
- ✦ 5N 1K sorularının “**kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin?**” olduğunu aklımda tutmalıyım.

Neler Yapmamalıyım?

- ✦ Metindeki olayı belirlemeden metnin hikâye haritasını çıkarmamalıyım.
- ✦ Birinci kişi anlatımıyla yazılmış metinlerdeki cümlelerin yüklemine **1. tekil** veya **1. çoğul** kişi (**ben, biz**) ekiyle çekimlendiğini unutmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Sıcak bir yaz günü eşeğin biri otluyormuş. Bakmış bir kurt geliyor, yalancıkdan topallamaya başlamış. Kurt yaklaşmış: “Ne oldu sana böyle?” diye sormuş. Eşek “Bir çitten geçiyordum, ayağıma diken battı. Sen şimdi beni yiyeceksin ya bari şu diken çıkar, ağzını acıtmasın!” demiş. Kurt kanmış bu söze. Gidip eşeğin ayağını kaldırmış, diken aramaya başlamış. O an eşek kurda bir çifte savurmuş, kurdun dişlerini döküvermiş. Bunun üzerine kurt canı yana yana “Oh olsun bana! Ben babamdan kasaplık öğrendim, ne demeye hekimliğe kalkarım?” demiş.

Bu metinde aşağıdaki hikâye unsurlarından hangisi belirsizdir?

- A) Zaman
- B) Varlık kadrosu
- C) Olay
- D) Yer

ÇÖZÜM

Varlık kadrosu eşek ve kurttur. Zaman sıcak bir yaz günüdür. Olay eşeğin kendisini yemeye gelen kurda oyun oynayıp onu alt etmesidir. Metinde olayın gerçekleştiği yerle ilgili bir ayrım söz konusu değildir.

Cevap: D



DUYULAR - DUYGULAR - KARAKTER SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Paragrafta yazar; **görme, işitme, koklama, dokunma ve tatma** duyularına yer verebilir. Yazar duyular yardımıyla yazısını zenginleştirir ve bazı düşünceleri somutlaştırır. Duyularla ilgili sorularda “**Bu parçada aşağıdaki duyulardan hangisinden yararlanılmıştır?**” ya da “**yararlanılmıştır?**” şeklinde sorular yöneltilir. Bu tür sorularda paragrafın her kelimesini dikkatlice okumamız ve kelimelerin hangi duyumuzla ilgili olduğunu belirlememiz gerekir.
- ▶ Paragrafta yazar; iç dünyasına ait **merak, kıskançlık, hasret, endişe, küçümseme, sitem** vb. duygulara yer verebilir.
- ▶ Kişinin kendine özgü yapısına, onu diğerlerinden ayıran davranış biçimine **karakter** denir. Yazar hüzünlü, kibirli, merhametli, karamsar, içine kapanık, üşengeç vb. karakter özelliklerini yazılarında kullanabilir.

Neler Yapmalıyım?



- ✦ Kişilerin karakterleriyle ilgili sorularda metni iyi okuyup metinde söz konusu kişinin hangi özelliğinin ön plana çıkarıldığını bulmalıyım.
- ✦ Paragrafta birden fazla duyguya yer verilebileceğini bilmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- ✦ Bir duyunun başka bir duyunun özellikleriyle anlatılabileceğini unutmamalıyım. Duyularla ilgili sorularda metnin tamamını okumadan sorulara cevap vermemeliyim.
- ✦ Karakterin bir kişinin ön plana çıkan, onu diğer insanlardan ayıran özelliği olduğunu aklımdan çıkarmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Devesiyle birlikte çölde giden bir bedevi, susuzluktan dudakları kurumuş bir adama rastlamış. Adam, bedeviyi görünce su istemiş. Bedevi, devesinden inmiş ona yanındaki soğuk sudan vermiş. Buz gibi suyu içen adam, birden bedeviyi iterek deveye atladığı gibi kaçmaya başlamış. Bedevi arkasından bağırarak: “Tamam, deveyi al git ama senden bir ricam var. Sakın bu olayı kimseye anlatma!” Bu isteği tuhaf bulan hırslı, durup nedenini sormuş. Bedevi: “Eğer anlattıysan bu her yere yayılır ve insanlar bir daha çölde muhtaç birini görünce yardım etmezler.” demiş.

Bu metinde aşağıdaki duyulardan hangisiyle ilgili bir ayrıntıya yer verilmemiştir?

- A) Görme B) İşitme C) Koklama D) Dokunma

ÇÖZÜM

Bedevinin adama rastlaması “görme”, adamın soğuk sudan içmesi “dokunma”, adamın arkadan bağırarak bedevinin sesini duyup durması “işitme” duygusuyla ilgili bir ayrıntıdır. Metinde “koklama” duygusuyla ilgili bir ayrıntıya yer verilmemiştir.

Cevap: C



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

SORU-CEVAP SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- Her parçanın bir konusu vardır. Parçada konuyla ilgili ayrıntılara değinilerek bir ana düşünceye ulaşılmaya çalışılır. “Bu parça, aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabıdır?” sorusu, parçanın hangi sorunun cevabı olduğunu bulunmasını amaçlar. Ayrıca parçada sözü edilen ayrıntıların fark edilip edilmediğini ölçen “Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?” sorusuyla da karşılaşılabilir.
- “Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabıdır?”, “Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?”, “Bu paragraf aşağıdaki sorulardan hangisine cevap vermez?”, “Bu sözler aşağıdaki sorulardan hangisine verilmiş bir cevaptır?” gibi soru kökleri soru-cevapla ilgilidir.

Neler Yapmalıyım?



- Paragrafın hangi soruya karşılık yazıldığını bulmaya çalışırken paragrafın ana fikrini mutlaka göz önünde bulundurmalıyım.
- Paragrafların ilk cümlelerinin parçanın hangi soruya karşılık yazıldığını dair ipuçları vereceğini bilmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- Doğru cevabın parçadaki konuyu (içeriği) yansıtan soru cümlesi olduğunu unutmamalıyım.
- Metne yönelik sorulara cevap verirken metne bağlı kalmalı, metnin dışına çıkmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Mavi balinaların beslenmesini temel olarak kril denilen karides benzeri çok küçük kabuklu canlılar oluşturur ancak nadiren de olsa küçük balıklarla da beslenir. Mavi balinalar krilleri tüketebilmek için ağızlarını açarak kril sürüsünün bulunduğu yere doğru yüzer ve içinde krillerin de bulunduğu yaklaşık 3 ton suyu bir seferde ağızlarına alarak 100 ile 400 ağız epitelinin boynuzumsu kılıflarından oluşan, balina çubuğu ya da balina tarağı denilen yapıdan geçirerek süzer. Bu süzme işlemi sonucunda ağızlarında sadece kriller kalır. Mavi balinalar bu şekilde günde 40 milyon kril tüketebilmektedir.

Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı vardır?

- A) Mavi balinalar nerelerde avlanır?
- B) Mavi balinalar ne ile beslenir?
- C) Kril ile beslenen canlılar nelerdir?
- D) Mavi balinalar hangi sıklıkla beslenir?

ÇÖZÜM

Metinde mavi balinaların kril ve küçük balıklarla beslendiği ve günde 40 milyona yakın kril tüketebildiği anlatılmıştır. Metinde “Mavi balinalar ne ile beslenir?” sorusuna cevap vardır.

Cevap: B



METİN KARŞILAŞTIRMA SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Birden çok metnin ortak veya farklı yönlerini belirlemeye “**metin karşılaştırma**” denir. Metin karşılaştırma sorularında metinlerin “**konu, düşünce veya dil ve anlatım özellikleri**” yönünden karşılaştırılması beklenir.
- ▶ İki metin karşılaştırılırken dikkat edilecek en önemli iki kavram, içerik ve anlatımdır. Parçada anlatılanlar arasında benzerlikler olup olmadığına dikkat edilmelidir. Örneğin iki ağaç türünün karşılaştırıldığı bir metinde ağaçların yetiştirme koşulları, biçimleri, ne kadar uzun ömürlü oldukları, nerelerde kullanıldıkları gibi özellikler göz önüne alınmalıdır. İkinci olarak iki metin anlatım açısından karşılaştırılabilir. Burada metinlerde hangi anlatım tekniklerinin kullanıldığı, düşünceyi geliştirme yollarının hangisinin veya hangilerinin tercih edildiği, anlatımın kaçınıcı kişi ağzıyla yapıldığı gibi konulara odaklanılmalıdır.

Neler Yapmalıyım?



- ★ Metin karşılaştırma sorularının, okunanları anlama ve yorumlama becerisini ölçmenin yanında, bir tek bilgi yerine birden çok bilgiyi yoklama özelliğine sahip olduğunu bilmeliyim.
- ★ Metin karşılaştırma sorularını çözerken önce soru kalıbını okuyup metni hangi yönlerden karşılaştıracağımı anladıktan sonra metinleri okumalıyım.

Neler Yapmamalıyım?

- ★ Metinleri karşılaştırırken seçeneklere göz gezdirmeden metinleri okumamalıyım.
- ★ Farklı metinlerin örneklendirmeden, tanımlamadan, karşılaştırmadan, benzetmeden, karşılaştırmadan yararlanılarak oluşturulabileceğini aklımdan çıkarmamalıyım.



ÖRNEK SORU

I. Metin

Dünya, Güneş'e en yakın üçüncü gezegendir. 8 gezegen arasında yaşamın olduğu tek gezegen Dünya'dır. Dünya'nın çapı tam 12.000 km'dir. Kendi ekseninde 24 saatte, Güneş'in etrafında 365 gün 5 saat 48 dakikada döner. Dünya ekvatorun şişik, kutuplardan basık bir yapıdadır.

II. Metin

Jüpiter'in 79 uydusu vardır. Gezegende sıcaklık ortalama olarak -140 derecedir. Jüpiter, Güneş sistemindeki en büyük gezegendir. Dünya'dan 1.300 kat daha büyüktür. Kendi çevresindeki dönüşünü 10 saatte, Güneş çevresindeki dönüşünü ise 12 yılda tamamlar. İsmi Roma mitolojisindeki en büyük tanrı olan Jüpiter'den almıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metinlerin ortak özelliklerinden biridir?

- A) Örneklere yer verilmesi B) Tanımlama yapılması C) Kişileştirmeden yararlanılması D) Karşılaştırmaya başvurulması

ÇÖZÜM

I. metinde geçen “Dünya, Güneş'e en yakın üçüncü gezegendir.” ve “8 gezegen arasında yaşamın olduğu tek gezegen Dünya'dır.” cümlesinde, II. metinde geçen “Jüpiter, Güneş sistemindeki en büyük gezegendir.” ve “Dünya'dan 1.300 kat daha büyüktür.” cümlesinde karşılaştırmaya başvurulmuştur.

Cevap: D



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

METİN TAMAMLAMA - METİN OLUŞTURMA VE SIRALAMA SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

Metin tamamlama soruları, paragrafın konu ve anlam bütünlüğüne uygun bir cümlenin ya da söz grubunun verilen boşluğa getirilmesini amaçlayan sorulardır. Bu tür sorular parçanın konusuyla, ana düşüncesiyle ve yapısıyla doğrudan ilgilidir.

Metin oluşturma sorularında bir paragraf oluşturabilecek cümleler, öğrenciyi karışık olarak verilir ve öğrencinin bunlardan anlamlı bir paragraf oluşturması istenir. Bu tip sorularda cümlelerin anlamca ve yapıca birbirine bir zincirin halkaları gibi bağlanabilmesi gerekir. Metin oluşturma sorularında dikkat edilecek noktalar şunlardır:

- ▶ Öncelikle cümlelerin hepsi okunarak bu cümlelerin ne anlattığı belirlenmeye çalışılmalıdır.
- ▶ Eğer bir düşünce işleniyorsa bu düşüncenin mantık sırası belirlenmelidir. (Mantık akışı)
- ▶ Eğer bir olay anlatılıyorsa olayın gerçekleşme sırası belirlenmelidir. (Zaman akışı)
- ▶ Eğer bir yer ya da manzara betimleniyorsa betimlemenin gerçekleşme sırası belirlenmelidir. (Genelden özele akış)

Neler Yapmalıyım?



- ★ Metin tamamlama sorularında metnin tamamını okuyup boş bırakılan yerden önceki veya sonraki düşüncenin yönünü değiştiren ifadelerle dikkat etmeliyim.
- ★ Metin oluşturma sorularında öncelikle karışık numaralanmış cümleler arasında ilk cümleyi, yani giriş cümlesini bulmalıyım.

Neler Yapmamalıyım?

- ★ Cümleler arası bağlantıları sağlayan “bundan dolayı, bunun gibi, örneğin, aksi hâlde, onlar” gibi söz gruplarının ya da zamirlerin kullanıldığı yerlerde bu bağlantıları önemsemeden soru çözmeliyim.



ÖRNEK SORU

- I. Mesnevi'nin satır aralarına bakıldığında bebeklerin beslenme alışkanlıklarından mutfağın püf noktalarına, bitkisel tedavi yöntemlerinden psikoterapiye, astrofizikten evlat-ebeveyn, yönetici-yönetilen ilişkilerine kadar sayısız konuda bilgiye ulaşmak mümkündür.
- II. “Mesnevi”, yaklaşık sekiz yüzyıldır tüm kuşaklara hitap eden bir başvuru kaynağıdır.
- III. İçinde bu kadar çok bilgi barındıran bu eserinde Mevlâna okuruna, “Bu kitabı ön yarıyla okuma, masal gibi okuma; bu kitaptaki bilgilerden faydalan.” diye seslenir.
- IV. 1250-1268 yılları arasında kaleme alınan ve altı ciltten oluşan Mesnevi'yi Mevlâna söylemiş, Hüsamettin Çelebi kâğıda dökmüştür.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir metin oluşturulduğunda hangisi sonda yer alır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

ÇÖZÜM

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir metin oluşturulduğunda sıralama II - IV - I - III şeklinde olmalıdır. Buna göre III numaralı cümle metnin sonunda yer alır.

Cevap: C



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

METNİN AKIŞINI BOZAN, METNİ İKİYE BÖLEN SORULAR NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Metnin akışını bozan cümlelerin ya da bölümün sorulduğu sorularda şöyle bir mantık güdülmelidir: Size verilen paragrafta sadece bir konu işlenmektedir. Bu konudan farklı bir konunun ya da aynı konunun farklı bir yönünün işlendiği cümle ya da cümleler metnin bütünlüğüne uymamaktadır. Sizden istenen bu değişikliğin olduğu cümleyi yakalamanızdır.
- ▶ Anlam akışı sağlanamamış parçalarda akışı bozan cümle genellikle ilk okumada fark edilir çünkü cümle parçanın anlam bütünlüğüne uymaz. Bu cümle ilk okumada fark edilemezse cümleler birer birer okunmalı, hangi konudan söz ettikleri tespit edilmeli ve karşılaştırma yapılarak doğru cevaba ulaşılmalıdır.
- ▶ Metni ikiye bölme soruları da anlam akışıyla ilgilidir. Bu tür sorularda verilen parçada iki ayrı düşüncenin işlendiği, konunun iki ayrı yönünün dile getirildiği cümlelere yer verilir. Farklı düşüncelerin hangi cümleden itibaren başladığının tespit edilmesi beklenir. Bu sorularda her cümlede neyden, hangi düşünceden söz edildiğini belirlemek, belirlenen konuları karşılaştırmak ve farklı düşünceye geçişin hangi cümlele yapıldığını bulmak esastır.

Neler Yapmalıyım?



- ★ Önceki sorularda da geçerli olan kurallara uygun olarak cümlelerin birbiriyle anlam ve yapı uyumunu gözeterek paragrafı dikkatli şekilde okumalıyım.
- ★ Bulduğum cevap cümlelerinin, kendinden önceki cümleler kadar kendinden sonraki cümlelerle de uyumunu kontrol etmeliyim.



Neler Yapmamalıyım?

- ★ Paragraftaki bütün cümlelerin gelişme, sonuç bölümünde bulunmalarına göre aynı konuyu ve bakış açısını taşıyacağını unutmamalıyım.



ÖRNEK SORU

(I) 1500'lerin başında yapılan Mona Lisa tablosu, dünyanın en ünlü ve en gizemli tablolarından biridir. (II) Paris'teki Louvre Müzesi'ne her gün binlerce turist onu görmek için geliyor. (III) Mona Lisa gizemli bakışları ve gülüşüyle basit bir genç kadın portresinin çok ötesine geçiyor. (IV) Çizgiler yerine ışık ve gölge arasında belli belirsiz geçişlerin olduğu Sfumato tekniğiyle yaptığı resimde Da Vinci, kadının üstündeki kumaşı, saçındaki bukleleri büyük bir incelikle dokuyor. (V) Mona Lisa'nın gülüşünde mutluluk okuyan da var, hüznü okuyan da.

Numaralanmış cümlelerden hangisi metnin anlam bütünlüğünü bozmuştur?

- A) II. B) III. C) IV. D) V.

ÇÖZÜM

Metnin genelinde Mona Lisa tablosu ve gizemli hâli anlatılmışken II numaralı cümlede Paris'teki Louvre Müzesi'nde bulunan tabloyu her gün binlerce turist görmeye geldiği anlatılmıştır. II numaralı cümle metnin anlam bütünlüğünü bozmuştur.

Cevap: A



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

METNİN GİRİŞ - GELİŞME - SONUÇ BÖLÜMÜ SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- Bu soru tiplerinde paragrafların, roman ve öykülerdeki gibi olaya dayalı bir içeriğe ya da öğretici metin türlerindeki gibi düşünsel bir içeriğe sahip olsa da mutlaka giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluştuğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla bu giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.
- ✦ **Giriş bölümü:** Paragrafın ilk cümlesi olduğu için kendinden önce bir şeyler söylendiğini hissettirecek “bundan dolayı, yine de, hâlbuki, kısacası, ama, oysa” gibi bağlayıcı unsurlar bu cümlede bulunmaz.
- ✦ **Gelişme bölümü:** Bu bölümdeki cümleler giriş bölümündeki akışı devam ettirmeli, içerik ve anlatım bakımından hem kendinden önceki hem de kendinden sonraki cümlelerle ilgili olmalıdır.
- ✦ **Sonuç bölümü:** Bu bölümde parçada işlenen düşünceler özetleneceği ve bir sonuca gidileceği için “sonuç olarak, kısacası, demek ki, yani, böylece” gibi sonuç yargısı niteliği taşıyan bağlayıcı sözlere yer verilebilir.

Neler Yapmalıyım?



- ✦ Öncelikle paragrafı dikkatlice okuyup bu paragrafın konusunu ve bakış açısını doğru tespit etmeliyim.
- ✦ Bir paragraftaki bütün cümlelerin anlamca ve yapıca bu konu ve bakış açısıyla sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu unutmamalıyım.

Neler Yapmamalıyım?

- ✦ Giriş cümlesi bağımsız bir cümledir, kendinden önceki bir yargının varlığını düşündürmemesi gerektiğini unutmamalıyım.
- ✦ Paragrafın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerindeki cümlelerin akışını doğru yorumlamadan bu soruları çözmeliyim.



ÖRNEK SORU

- I. Elma kesildiği ya da kabuğu soyulduğu zaman yüzeydeki hücreler bölünür ve açılır, elmada bulunan enzimlerden birinin (polifenol oksidaz) oksijenle birleşmesi sonucu bu besinler kararmaya başlar.
- II. Yere düşen elmalarda oluşan kahverengiliklerin sebebi de budur.
- III. Dünyada en çok tüketilen meyvelerden biri olan elma, kesildikten bir süre sonra kararmaya başlar.

Numaralanmış cümleler giriş, gelişme, sonuç şeklinde sıralandığında doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) II - III - I B) I - III - II
C) III - II - I D) III - I - II

ÇÖZÜM

Numaralanmış cümleler giriş, gelişme, sonuç şeklinde sıralandığında doğru sıralama “III - I - II” şeklinde olur.

(III) Dünyada en çok tüketilen meyvelerden biri olan elma, kesildikten bir süre sonra kararmaya başlar. (I) Elma kesildiği ya da kabuğu soyulduğu zaman yüzeydeki hücreler bölünür ve açılır, elmada bulunan enzimlerden birinin (polifenol oksidaz) oksijenle birleşmesi sonucu bu besinler kararmaya başlar. (II) Yere düşen elmalarda oluşan kahverengiliklerin sebebi de budur.

Cevap: D



METNE CÜMLE YERLEŞTİRME - CÜMLELERİN YERİNİ DEĞİŞTİRME SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Bu soru tiplerinde paragraflardaki her cümlenin kendinden önceki cümlede söz edilenlerin bir devamı niteliğinde olacağı, aynı konu ve bakış açısını bir zincir halkası gibi taşıması gerektiği unutulmamalıdır. Sorularda bir paragrafı oluşturan cümleler yer değiştirilerek verilir ve bu değişikliğin oluşturacağı akış bozukluğunun bulunması ve düzeltilmesi istenir. Diğer bir soru tipi olarak paragrafın akışı içinde numaralanmış bir yere cümle eklemeniz istenir.
- ▶ Her iki soru tipinde de cümleler arasındaki anlam ve yapı uyumu esastır.

Neler Yapmalıyım?



- ▶ Soru kökünde verilen “numaralı yerlerin hangisinden önce, hangisinden sonra ya da numaralı yerlerden hangisine” sözlerine dikkat etmeliyim.
- ▶ Ayrıca cümlelerin numaralandırılışında numaranın cümlenin başında mı yoksa sonunda mı kullanıldığına dikkat etmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- ▶ Bu sorularda çoğu öğrencinin, parçanın anlam akışındaki kopukluğu ve soru kökünde verilen cümlenin nereye geleceğini doğru bulurken soru kökünde verilen uyarılara dikkat etmediği için yanlış yaptığını unutmamalıyım.



ÖRNEK SORU

(I) Afrika’da her sabah bir ceylan uyanır, en hızlı aslandan daha hızlı koşması gerektiğini bilir. (II) Yoksa aslan tarafından yakalanacaktır. (III) Afrika’da her sabah bir aslan uyanır, en yavaş ceylandan daha hızlı koşması gerektiğini bilir. (IV) Yoksa ceylanı yakalayamadığı için aç kalacaktır. (V) Yeter ki güneş doğduğunda koşmak zorunda olduğunuzu bilin.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra “Aslan ya da ceylan olmanızın bir önemi yoktur.” cümlesi getirilirse metindeki anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

ÇÖZÜM

Metinde Afrika’da yaşayan bir aslan ya da ceylanın her sabah hayatta kalmak için koşması gerektiği ifade edilmiştir. Metnin son cümlesi ise “Yeter ki güneş doğduğunda koşmak zorunda olduğunuzu bilin.” şeklindedir. Bu cümleden önce “Aslan ya da ceylan olmanızın bir önemi yoktur.” cümlesini getirirsek anlam bütünlüğü sağlanacaktır. Bu nedenle verilen cümle IV numaralı cümleden sonra getirilmelidir.

Cevap: D



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

GÖRSEL OKUMA, TABLO VE GRAFİK YORUMLAMA SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Görsel okuma; her türlü afiş, simge, işaret, levha, harita, kroki, fotoğraf, resim gibi bilgi verici materyallerden hareketle istenen bilgilerin elde edilmesinin istendiği soru tipleridir. Tıpkı paragraf sorularında yazılı hâlde verilen bilgilerin soru çözümünü etkilemesi gibi görsel materyallerdeki her ayrıntının da sorunun doğru çözümüne etki edeceği unutulmamalıdır. Verilen bilgiler de doğru ve dikkatli yorumlanarak bu sorular çözülmelidir. Görsel yorumlama sorularını cevaplarırken çıkarım yapma, eleştirel düşünme, analiz etme, akıl yürütme egzersizlerinin yapılması gerekmektedir.
- ▶ Bir fotoğraf ya da resmi yorumlama öncesinde o görseldeki ayrıntılara (nesnelere, canlı varlıklar vb.) dikkat edilmelidir. Bu ayrıntılar, görselden çıkarılabilecek anlamlarla ilgili ipuçları verir. Görsel, bunlardan yola çıkılarak yorumlanır.
- ▶ Tablolarda birbiriyle olan ilgilerine göre düzenlenerek yazılmış bilgiler bulunur. Tablo okuma, bir tablodaki sayısal ya da yazılı bilgilerden çıkarımlarda bulunmaktır. Bir tabloyu doğru okuyabilmek, o tabloda verilenler arasında doğru karşılaştırma yapabilmeyi gerektirir.
- ▶ Birtakım durumları göstermeye veya birkaç şey arasında karşılaştırma yapmaya yarayan çizgilerden oluşmuş biçimlere "grafik" denir. Sütun grafikler, daire (pasta) grafikler, çizgi grafikler, alan grafikleri gibi pek çok grafik türü bulunmaktadır. Bir grafiği anlamak; o grafikte bulunan çizgilerin, sayıların, şekillerin ve yazıların neyi ifade ettiğini anlamaya bağlıdır.

Neler Yapmalıyım?



- ★ Verilen görseli dikkatle inceleyerek her ayrıntının üzerinde tek tek durmalıyım.
- ★ Bazı sorularda bilgilerin daha anlaşılır hâle gelmesi için tablo çizme, işaretleme gibi çözümlere gitmeliyim.

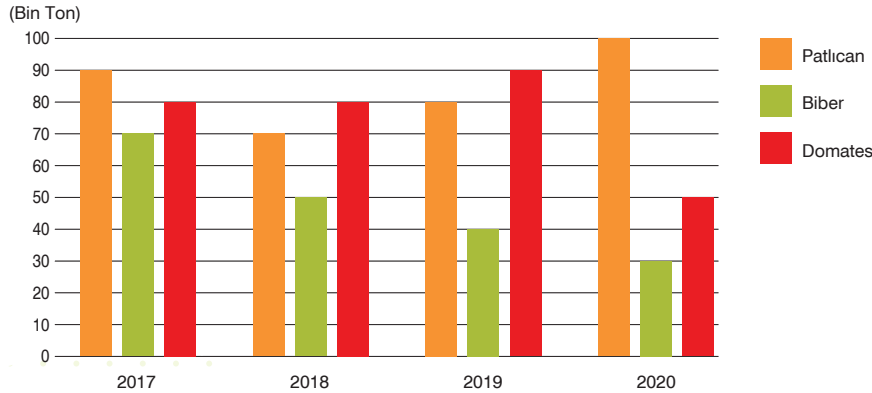
Neler Yapmamalıyım?

- ★ Görselde olmayan bir ayrıntıyı veya görselde yazmayan bir bilgiyi soru çözümüne dâhil etmemeliyim.
- ★ Görsel hakkında yapılan değerlendirmelerde yorumlara öznellik katmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Aşağıdaki grafikte, bir bölgede 2017-2020 yılları arasında üretilen bazı sebzelerin miktarı gösterilmiştir.



Bu grafikten 2017-2020 arasındaki sebze miktarıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- Patlıcan üretiminin en fazla olduğu yıl, biber üretiminin en az olduğu yıldır.
- Domates üretimi bazı yıllarda aynı seviyede olmuştur.
- 2017-2020 yılları arasında en fazla üretilen sebze domatestir.
- 2017-2020 yılları arasında biber üretiminde düşüş meydana gelmiştir.

ÇÖZÜM

2020 yılında patlıcan üretimi en fazla, biber üretimi en az üretim oranına sahiptir (A). 2017 ile 2018 yıllarında domates üretim miktarı aynı seviyededir (B). Biber üretimi 2017'de 70 bin ton, 2018'de 50 bin ton, 2019'da 40 bin ton, 2020'de 30 bin tondur. Biber üretiminde bu yıllar arasında düşüş meydana gelmiştir (D). 2017-2020 yılları arasında en fazla üretilen sebze domates değil, patlıcandır.

Cevap: C



SÖZEL MANTIK SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Sözel mantık ve muhakeme sorularında amaç kişiler, yerler, cisimler, durumlar arasındaki ilişkiyi görebilme, hayali ilişkileri çözümlenebilme, anlama ve bunlardan mantıksal sonuçlar çıkarmaktır.
- ▶ Sözel mantık ve muhakeme sorularının dil bilgisi, yazım ve noktalama, anlatım bozukluğu, metin türleri vb. gibi konularla bağlantısı yoktur. Soruların çözümünde kelime bilgisi, okuma deneyimi, akıl yürütme ve mantıksal çıkarımlarda bulunma söz konusudur.
- ▶ Sözel mantık soruları bol öncül içerdiği ve bu öncüller arasında ilişkiler kurmak gerektiği için soruları çözerken bu öncüllerin ve kurguların hepsi aynı anda hatırlanamayabilir. Bu yüzden bazı semboller kullanılarak hatırlatıcı notlar alınabilir.
- ▶ Tablolar, verilen bilgilerin görsel olarak ifade edilmesini sağlayan resimlerdir. Sözel mantık sorularında verilen bilgiler tabloya yerleştirilirse problemin çözümü daha kolay hâle gelecektir. Ayrıca olasılık ifade eden bilgilerin tablo üzerinde görülmesi de sorunun çözümüne ciddi katkı sağlayacaktır.

Neler Yapmalıyım?

- ★ Önce sorunun benden ne istediğini iyi anlamalıyım. Verilenler ve istenilenleri bir arada düşünmeliyim.
- ★ Öncüllerde verilen verileri tablo yaparak yazmalıyım.
- ★ Verilen bilgiler ne kadar tablo üzerinde o kadar işaretleme yapıp şıklara geçmeliyim.



Neler Yapmamalıyım?

- ★ Sözel mantık sorularını tablo yapmadan çözmeliyim.
- ★ Sözel mantık sorularının büyük çoğunluğunda gündelik yaşamla ilgili kavramlar kullanıldığını unutmamalıyım.
- ★ Sözel mantık sorularını çözerken dikkatimi dağıtmamalıyım.



ÖRNEK SORU

Bir okulun A, B, C ve D sınıfında okuyan Mete, Ozan, Neşe ve Elif adlı dört öğrenci resim, hikâye, şiir ve kompozisyon yarışmasından birine katılmışlardır. Bu kişilerin okudukları sınıflar ve katıldıkları yarışmalarla ilgili bilinenler şunlardır:

- Her öğrenci farklı bir sınıfta okumaktadır ve herkes farklı bir yarışmaya katılmıştır.
- A sınıfında okuyan kişi şiir yarışmasına katılmıştır ve bu kişi Mete değildir.
- Elif, resim yarışmasına katılmıştır ve C sınıfında okumamaktadır.
- Neşe, kompozisyon yarışmasına katılmamıştır, D sınıfında okumaktadır.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Şiir yarışmasına katılan kişi Ozan'dır.
- B) Elif, B sınıfında okumaktadır.
- C) Mete, C sınıfında okumaktadır.
- D) Hikâye yarışmasına katılan kişi Neşe değildir.

ÇÖZÜM

Verilen bilgiler dikkate alındığında aşağıdaki tablo oluşacaktır:

Öğrenciler	A	B	C	D	Resim	Hikâye	Şiir	Kompozisyon
Mete			X					X
Ozan	X						X	
Neşe				X		X		
Elif		X			X			

Buna göre D seçeneği yanlıştır. Çünkü hikâye yarışmasına Neşe katılmıştır.

Cevap: D



PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

ANLATIM TEKNİKLERİ SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

Her paragrafta anlatım, içeriğe göre farklı bir amaca yönelik olarak gerçekleştirilebilir. Söz gelişi bir bilgiyi aktarmak, bir olayı hikâye etmek ya da bir manzarayı anlatmak farklı anlatım yöntemleri kullanmayı gerektirir. Öncelikle anlatımı gerçekleştirirken başvurulan “betimleme, öyküleme, açıklama, tartışma” gibi teknikler hakkında bilgi sahibi olmak gerekir.

- ▶ Öyküleme, kurgulanan ya da yaşanan bir olayı oluş sırasına göre anlatmak için hikâye, roman, masal gibi olay yazılarında kullanılır. Bu anlatımda amaç, okuyucuyu olayın içinde yaşatmaktır.
- ▶ Betimlemede bir varlığın, bir yerin belirgin özellikleriyle tanıtılması amaçlanır. Niteleyici sözcüklere yer verilir, anlatılan varlık veya kavram okuyucunun gözünde canlandırılır. Bu anlatımda gözlem esastır ve duyarlarla ilgili ayrıntılar kullanılır. Betimleme çoğunlukla öykülemeyle birlikte kullanılır. İnsanın fiziksel özellikleri betimlenebileceği gibi kişilik özellikleri de betimlenebilir.
- ▶ Açıklamada amaç, bilgi vermektir. Bu anlatım yöntemi bilgilendirici metinlerde, makale, eleştiri gibi düşünce yazılarında kullanılır. Açıklama yapılan metinlerde tanımlama, örneklendirme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarına sıkça yer verilir.
- ▶ Tartışma; bir düşünceyi savunmak, onun doğruluğunu kanıtlamak, karşıt düşünceyi çürütmek için kullanılır. Bu anlatım biçiminde tanık gösterme, örneklendirme, karşılaştırma vb. düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılır. Tartışmada soru-cevap yöntemi sıkça kullanılır.

Neler Yapmalıyım?



- ★ Paragrafın ilk cümlesinden itibaren bu parçada kullanılan tekniğin kendini belli edeceğini unutmamalıyım.
- ★ Öykülemede fiillerin, betimlemede sıfatların sıklıkla kullanılması, açıklamada bir konu hakkında bilgi verilmesi, tartışmada iki farklı görüşün birbiriyle çarpıştırılması gibi ayrıntılara dikkat etmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- ★ Anlatım tekniklerinin bir paragrafın yazılma amacına göre belirleneceğini unutmamalıyım.
- ★ Birden fazla tekniğe girebilecek paragraflarda cevaba aceleyle karar vermemeliyim.



ÖRNEK SORU

Turnalar, göğün maviliğinde ykanarak hiç acele etmeden süzülüyor, kanatları üzerinde dönüyor, kanat çırpıkları zaman da uyum içinde hareket ediyor, bazen tek tek bazen de hep birden bağırsıyor, sonra yine hep birden susuyordu. Uzakta da olsalar o berrak gökyüzünde gergin ince boyunları, ince gagaları, açıkça görülüyordu. Bazıları ayaklarını yarı açmış, bazıları da sım-sıkı gövdelerine yapıştırmıştı. Bazen süzülüp dönerlerken kanat uçlarındaki beyaz telekleri de görülebiliyordu. Gözlerini ayırmadan kuşları seyreden çiftçiler, onların yavaş yavaş alçaldıklarını fark ettiler. Kuşları uzak tepelere çeken bir akıntı varmış gibi gittikçe yere yaklaşıyorlardı.

Bu metinde aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisi kullanılmıştır?

- A) Betimleme B) Öyküleme C) Açıklama D) Tartışma

ÇÖZÜM

Metinde turnaların uçuşu gözümüzde canlanacak şekilde anlatılmıştır. Aynı zamanda metinde gözlemlerden yararlanılmıştır. Metinde kullanılan anlatım tekniği betimlemedir.

Cevap A



DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

- ▶ Paragraflarda anlatım teknikleri kadar düşünceyi geliştirme yollarından da yararlanılabilir. Bu soruları çözmek için öncelikle tanımlama, örneklendirme, karşılaştırma, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarını iyi bilmek gerekir.
- ✦ **Tanımlama:** Bir varlığı, nesneyi veya kavramı tanıtmaktır. Tanımlamada, bir nesne ya da varlığın özellikleri eksiksiz olarak belirtilir. Tanım cümleleri "Bu nedir?" sorusuna cevap verir.
- ✦ **Örneklendirme (Örnekleme):** Anlatılanları pekiştirmek, daha anlaşılır duruma getirmek, düşünceyi somutlaştırmak için kullanılır. Yazılı ya da sözlü anlatımda "örneğin, örnek vermek gerekirse, mesela, söz gelimi, sözün gelişi" gibi açıklamayı pekiştirici ifadelerden sonra örnekler sıralanır.
- ✦ **Karşılaştırma:** Kişi ve nesnelerin benzer veya ayrı yanlarını incelemek için kıyaslama yapmaktır. Karşılaştırma da somutlaştırmayı sağlayan bir yoldur.
- ✦ **Benzetme:** Aralarında benzerlik olan iki şeyden nitelik bakımından zayıf olanı güçlü olanla anlatmaktır.
- ✦ **Tanık Gösterme:** Düşüncelerin desteklenmesi için bir yazıda veya konuşmada tanınmış kişilerin sözlerini kullanmaya "tanık gösterme" denir. Tanık göstermede mutlaka bir başka yazarın veya düşünürün sözlerine başvurma vardır.
- ✦ **Sayısal Verilerden Yararlanma:** Sayısal veriler bir düşüncenin, bir bilginin inandırıcı olması, desteklenmesi için kullanılır.

Neler Yapmalıyım?



- ✦ Karşılaştırmada "daha, en" gibi sözcüklerin sıkça kullanıldığına, örneklendirmede "gibi, benzer, âdeta" gibi sözlere yer verildiğine dikkat etmeliyim.
- ✦ Birbirine karıştırılabilecek düşünceyi geliştirme yollarını soran soruları daha özenli şekilde çözmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- ✦ Bir paragrafın bütünü okumadan sorunun cevabını vermemeliyim. Örneklendirme, benzetme gibi yöntemlerin birbiriyle karıştırıldığını unutmamalıyım.
- ✦ Her paragrafta hangi yöntemin kullanıldığına dair destekleyici bilgileri aramalıyım. Örneğin herhangi bir yerden alıntı yapmak, tanık gösterme değildir.



ÖRNEK SORU

Ülkemizdeki coğrafi bölgelere, kentlere ya da kırsal alanlara baktığımızda her birinin nüfusunun ve nüfus yapısının birbirinden farklı olduğunu görürüz. Nüfusun bu biçimde farklı alanlara dağılımında birçok etken vardır. İklim, bitki örtüsü, yüzey şekilleri, su kaynakları, toprak verimliliği, sanayi, ulaşım, tarım, teknoloji bunlardan birkaçıdır. Ülkemizdeki nüfus dağılımına bakacak olursak kent merkezlerinde yaşayanların sayısının her geçen yıl artarak toplam nüfusun %93'üne ulaştığını görebiliriz. Belde ve köylerde yaşayanların sayısıysa toplam nüfusun yalnızca %7'sini oluşturuyor. Ülkemizde nüfus yoğunluğu en fazla olan bölge Marmara Bölgesi. Bu yoğunlukta tabii ki gelişmiş sanayi ve iş olanaklarının fazlalığı büyük rol oynuyor.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmamıştır?

- | | |
|------------------|----------------------------------|
| A) Örneklendirme | B) Tanımlama |
| C) Karşılaştırma | D) Sayısal verilerden yararlanma |

ÇÖZÜM

Metinde geçen "Nüfusun bu biçimde farklı alanlara dağılımında iklim, bitki örtüsü, yüzey şekilleri, su kaynakları, toprak verimliliği, sanayi, ulaşım, tarım, teknoloji gibi birçok etken vardır." cümlesinde örneklendirme, "Ülkemizde nüfus yoğunluğu en fazla olan bölge Marmara Bölgesi." cümlesinde karşılaştırma, "Ülkemizdeki nüfus dağılımına bakacak olursak kent merkezlerinde yaşayanların sayısının her geçen yıl artarak toplam nüfusun %93'üne ulaştığını görebiliriz. Belde ve köylerde yaşayanların sayısıysa toplam nüfusun yalnızca %7'sini oluşturuyor." cümlelerinde sayısal verilerden yararlanma kullanılmıştır. Metinde tanımlama yapılmamıştır.

Cevap: B

PARAGRAF SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

DİL VE ANLATIMLA İLGİLİ KAVRAM SORULARI NASIL ÇÖZÜLMELİ?

► Dil ve anlatım özellikleri dendiğinde “açıklık, duruluk, yalınlık, doğallık, özgünlük, evrensellik, kalıcılık, sürükleyicilik” gibi kavramlar akla gelir. Bu kavramların her biri birbirinden farklıdır. Söz gelişi “üslup” dendiğinde bir duygunun, bir düşüncenin anlatım biçimi akla gelir. Sanatçının dili kullanma biçimi, anlatım şekli üslupla ilgilidir. Cümlelerin uzunluğu, kısalığı, sözcük seçimi vb. sanatçının üslubunu ortaya koyar. Bir metne yöneltilen “Nasıl anlatılmış?” sorusu, üslubun cevabıdır. Dil ve anlatım sorularının çözümünde bu tür bilgilere hâkim olmak gerekir. Dil ve anlatımla ilgili bazı kavramlar şunlardır:

- ★ **Açıklık:** Anlatımın hiçbir tartışmaya yol açmadan, tek bir yargıyı ifade etmesidir.
- ★ **Duruluk:** Anlatımda, gereksiz sözcüğün bulunmamasıdır.
- ★ **Yalınlık (Sadelik):** Anlatımın süsten (söz sanatları, süslü sözcükler ve özenli uzun cümlelerden) uzak olmasıdır.
- ★ **Özlülük:** Az sözle çok şey anlatmaktır.
- ★ **Özgünlük:** Anlatımda başkasına benzememe, kendine has olmaktır. Yazıda taklitçilikten kaçınma; yeni, alışılmışın dışında olmaktır.
- ★ **Kalıcılık:** Geçmiş dönemde ortaya konan bir yapıtın gelecekte de ilgi görmesi, geçerliliğini korumasıdır.
- ★ **Sürükleyicilik:** Okuyucunun ilgisini canlı tutmak, okuyucuyu esere bağlamaktır.
- ★ **Tutarlılık:** Anlatımın birbiriyle çelişen düşünceler ileri sürmeme, sık sık düşünce değiştirmemektir.
- ★ **Ulusallık (Millîlik):** Sadece bir ulusun kültür özelliklerini taşımaktır.
- ★ **Evrensellik:** Bir sanat yapıtının yeryüzündeki tüm insanlara hitap eden bir özellik taşımasıdır.
- ★ **İçerik:** Bir metnin neyden bahsettiği, ne anlattığı, ne ile ilgili olduğu o metnin içeriği yani konusu ile alakalıdır. Bir metnin içeriğini bulmak için “Ne anlatıyor?” sorusunu sormamız gerekir.

Neler Yapmalıyım?



- ★ Dil ve anlatım kavramları paragrafın herhangi bir cümlesinden bulunabileceği için her cümleyi dikkatle okumalıyım.
- ★ Bazı kavramlarla ilgili ipuçlarına dikkat ederek örneğin “yalın ve sürükleyici bir anlatım” sözünün üslubu, “az sözle çok şey anlatmak” sözünün yoğunluk kavramını kolayca bulmayı sağlayacağını bilmeliyim.

Neler Yapmamalıyım?

- ★ Dil ve anlatım kavramları hakkında detaylı bilgi sahibi olmadan bu soruları çözmeliyim. Çünkü “akıcılık, açıklık, duruluk, yalınlık” gibi kavramlar birbirinden küçük farklarla ayrılmaktadır.



ÖRNEK SORU

Ben yazılarımda bütün sırrımı veririm okurun eline. Bu yüzden beni hiç görmediği hâlde okurlarım şaşılacak ölçüde nasıl bir adam olduğumu, neleri sevdiğimi, nasıl bir evde oturduğumu, yazı odamda nasıl davrandığımı bilirler. Yazılarımı zorlamalardan, yapmacıklıktan uzak olarak içten bir anlatımla samimi bir şekilde yazmayı severim.

Bu metindeki altı çizili cümleyle yazar hangi özelliğini ön plana çıkarmıştır?

- A) Doğallığını B) Özgünlüğünü C) İnanırcılığını D) Sürükleyiciliğini

ÇÖZÜM

Yazarın yazılarını zorlamalardan, yapmacıktan uzak olarak içten bir anlatımla samimi bir şekilde yazması onun doğallığını gösterir.

Cevap A